

Abonamentele

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., $\frac{1}{4}$ an 2 fl. 50 cr.,
 $\frac{1}{2}$ an 5 fl., 1 an 10 fl.

Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună
 mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., $\frac{1}{4}$ an 3 fl. 50 cr.,
 $\frac{1}{2}$ an 7 fl., 1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

$\frac{1}{4}$ an 10 fr., $\frac{1}{2}$ an 20 fr., 1 an 40 fr.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

Insertiunile

Un șir garmond prima dată 7 cr.,
 a doua oară 6 cr., a treia oară 5 cr.,
 și timbru de 30 cr.

Redacțiunea și Administrațiunea:
 Sibiu, strada Cismădiei Nr. 3.

Se prenumără și la poste și librării.

Un număr costă 5 cr.

Epistole nefrancate nu se primesc.
 Manuscripte nu se înapoiază.

Conjecturi politice.

III.

Nu există, am șis, între cele trei guverne din monarhia austro-ungară unitatea de vederi, pe care trebuie să o dorim.

Cât pentru deosebirile de vederi în ceea ce privește politica externă, ele au drept punct de plecare împregiurarea fatală, că prea adese-ori Maghiarilor interesele actualei Ungarii nu le par identice cu ale monarhiei.

Tot cam același e și punctul de plecare al neînțelegerilor dintre guvernul cislaitan și cel translaitan.

Prin dualism cestiunea organizării noastre interne nu a fost rezolvată, ci s'au indicat numai principiile, pe basa cărora urmează a se desvolta dreptul nostru public. S'a despicat monarhia în două părți, și conducerea lucrării de organizare a fost încredințată într-o parte elementului german, ear' în alta celui maghiar. Prin aceasta însă nici unuia din aceste două elemente nu i s'a dat domnia exclusivă, ci din contră, li s'a asigurat prin anume legi și celorlalte elemente mai multă ori mai puțină înțirire în viața publică. Dualismul nu însemnează dar', că o parte din monarhie este germană, ear' alta maghiară, ci numai că într-o parte Germanii, ear' într-alta Maghiarii au se-și arete destoinicia de element organizator. El este o formă de tranzițiune.

Astfel l-au înțeles toate popoarele din monarhie, și tot astfel îl înțeleg și Maghiarii.

Admisă odată această formă, dreptul nostru public se poate desvolta în două direcțiuni deosebite: ori se vor largi încetul cu încetul drepturile deosebitelor elemente, ori ele se vor reduce, și într-o parte Maghiarii, ear' într-alta Germanii vor ajunge la domnire exclusivă; ori se va accentua din zi în zi mai mult caracterul poliglot al patriei noastre, ori se vor forma cu timpul din amestecul de țeri și de popoare două state naționale, unul german, ear' altul maghiar.

Desvoltarea s'a făcut în amândouă aceste direcțiuni.

În țerile de preste Laita, Germanii în curând au simțit, că, deși sunt superiori în cultură, deși au tradițiuni de predominare, nu pot se-și câștiga domnia exclusivă, că ar opri mersul desvoltării pacifice în loc, dacă ar stăruia asupra ei, că aceasta nu poate să fie misiunea lor în monarhia habsburgică. Ei au renunțat dar' la idea de a preface partea din monarhie lor încredințată într'un stat german, și s'au pus să caute o formă pe cât se poate de priincioasă pentru pacifica viețuire împreună a deosebitelor elemente. Nu s'a găsit încă această formă, dar țerile de preste Laita înaintează spre ea.

În Ungaria dreptul public s'a desvoltat în direcțiunea opusă.

Deși poziția Maghiarilor este în Ungaria mai grea decât a Germanilor în țerile de preste Laita, Germanii aveau față cu dinșii elemente mai înaintate în cultură, care se manifestau cu mai multă putere în luptele normale ale vieții politice. Nota caracteristică a popoarelor mai înapoiate în cultură, — și asemenea popoare sunt în Ungaria, — este, că ele nu știu să se manifesteze în viața publică: ori supoartă presiunea ce se face asupra lor, ori ridică parul. Și fiindcă Românii,

Sârbii, Croații, Slovicii, Rutenii și ceilalți nemaghiari n'au pus mâna pe par, Maghiarii au creșut, că vor pute să prefacă țerile supuse coroanei ungare într'un stat național maghiar, că aceasta e misiunea lor în monarhia austro-ungară. Unul câte unul au restrins dar' drepturile celorlalte elemente, încât Ungaria a ajuns a fi o adevărată Maghiarie.

Se poate oare, ca desvoltarea celor două părți din monarhie să se urmeze și mai departe tot astfel, în două direcțiuni opuse? Nu trebuie oare să se producă în cercurile hotăritoare dorința de a stabili oare care uniformitate în stările celor două părți?

Tot omul preocupat de interesele monarhiei trebuie să se întrebe: cum este oare mai bine? așa cum se urmează în Ungaria, ori așa, cum se urmează în țerile de preste Laita?

Asupra răspunsului nimeni nu mai poate să fie în nedumerire.

În țerile de preste Laita sunt lupte politice, crâncene lupte, dar' la urma urmelor aparatul constituțional funcționează în mod normal.

În țerile supuse coroanei ungare guvernul privește cu neliuște când spre Croația, când spre Ardeal, când spre emigrații nostri din România și este silit să recunoască el însuși, că nu mai poate menține ordinea publică dacă nu i se vor acorda puteri extraordinare.

Nu mai rămâne îndoială, că i se vor acorda aceste puteri, căci este în interesul monarhiei, ca el să le aibă.

Deși Maghiarii nu pot de loc să se laude cu rezultatele, pe care le-au dobândit în timp de optsprezece ani, cu deservire compromisă nu va fi direcțiunea apucată de dinșii decât atunci, când se va fi dovedit, că nici chiar cu puteri extraordinare nu se mai poate merge mai departe în această direcțiune. Au formulat un scop, și după optsprezece ani de zile recunosc și ei înșiși, că cu mijloace normale nu-l pot realiza: trebuie să li se acorde și mijloace extraordinare, ca să facă și cu aceste o încercare. Aceasta însă va fi totodată și ultima, care se poate în această direcțiune.

Dintre două una: ori sunt elementele nemaghiare din Ungaria prea slabe, ca să se poată afirma ca factori alcătuitoari de stat, și atunci în interesul consolidării monarhiei ele trebuie să fie strivite, ca să nu mai impede prin vecinicele lor svîrcoliri mersul regulat al vieții comune; ori ele sunt capabile de desvoltare, nu vor cu nici un preț să renunțe la viața lor proprie și au în ele destulă putere să se impună, și atunci trebuie să se pună capăt zădarnicelor încercări de a le strivi.

Dacă e una, ori dacă e alta, aceasta se va vedea atunci, când se va face întrebuințare de mijloace extraordinare.

Ne vom ascunde în fața acestor mijloace în gaura șerpelui, atunci suntem capabili de renunțare, și interesul monarhiei cere să fim striviți, ca să nu mai facem de geaba gălăgie. Dacă însă setea de desvoltare și iubirea către limba, către legea și către neamul nostru e în noi în adevăr atât de tare, încât înfruntăm ori și ce primejdie mai bucuos decât să renunțăm, atunci se va pune capăt șirului de experimente, prin care inimele popoarelor se înstrăinează.

Sunt opt-spre-dece ani de când Ma-

ghiarii se opintesc să desnaționalizeze tot ce nu e maghiar în Ungaria, dar' opt-spre-dece ani au trecut și efectele opințiilor lor nu se simt. În deosebi noi Românii nu numai, că n'am slăbit în conștiința noastră națională, ci suntem chiar mai încheși ca acum opt-spre-dece ani. Se supun Românii, rabdă, așteaptă timpuri mai priincioase, dar' acei Români, care se supun și rabdă, Românii, pe care solgăbirăii pot se-și ducă la urnă, ne-ar omori cu petri, dacă am voi astăzi, ceea ce acum opt-spre-dece ani se putea, să propagăm între dinșii spiritul de apropiere simpatică față cu Maghiarii. Și ura de rasă, pe care au sedit-o Maghiarii în patria noastră, este o calamitate elementară, care pe toți oamenii preocupați de interesele monarhiei trebuie să-i pună pe gânduri. Dar' fie ură de rasă, fie stîrpire de popoare, numai dacă astfel se poate ajunge la consolidarea dorită. Însă după rezultatele obținute în timp de opt-spre-dece ani ori-și-cine trebuie să-i întrebe pe Maghiari: Admițând chiar, că scopul formulat de voi se poate realiza, câte secole v'ar trebui ca să puteți ajunge la el?

Ear' secole întregi monarhia nu poate să rămâie într-o stare de tranzițiune.

Ani întregi de-a rîndul Maghiarii au insinuat mereu, că suntem dușmani ai țerii și ai tronului, că gravităm în afară, că suntem element primejdios pentru monarhie. Cu atât mai rău pentru dinșii, care au sarcina de a ne câștiga pentru patrie și de a cultiva în noi tradiționala alipire către tron.

A sosit, în sfîrșit, timpul să o simțăm și ei înșiși aceasta.

Un episcop reformat, cunoscut ca zelos propagator al curentului „patriotic“, este primit în audiență de Maiestatea Sa. Fiindcă astăzi în Ungaria funcționarii și mai ales cei bisericesci și cei scolare au în deosebi și sarcina de agenți de maghiarizare, grațiosul nostru Monarch îl întreabă pe noul episcop, dacă credincioșii, pe care îi va păstori, sunt toți Maghiari ca dînsul, apoi dacă aceia, care nu sunt maghiari, se maghiarizează ori nu.

„E știut de toată lumea, — ăce „Pesti Napló“, — ce viu interes poartă Regele nostru pentru cauza maghiarisării.“

Fără îndoială! Regele nostru e pârintele nostru și poartă viu interes pentru tot ceea ce privește soarta noastră.

Însă răspunsul episcopului seamănă foarte mult a scusă; episcopul pare a fi strîmător, că trebuie să mărturisească, că maghiarisarea înaintează cam încet, fiindcă așa sunt împregiurările din partea locului. El nu uită apoi să mai încredințeze pe Maiestatea Sa, că *cu toate aceste toți îi sunt supuși credincioși*.

Cine l-a întrebat?!

Pe cât scim din amănuntele publicate asupra acestei audiențe, Maiestatea Sa nici n'a întrebat, dacă-i sunt ori nu credincioși și aceia, care nu se maghiarizează, nici i'a făcut episcopului obiecțiunea, că prea multele stăruințe asupra maghiarisării înstrăinează pe cei ce nu vor să se maghiarizeze.

Și totuși episcopul a accentuat pe acest „cu toate aceste“, pe care diarele maghiare îl suprimaseră, printr-o anume „rectificare“, ca pe un lucru foarte important.

Trebuie dar' să presupunem, că sunt cercuri importante, în care se face obiecțiunea, pe care Maiestatea Sa n'a făcut-o, că se va fi găsimd cineva undeva, care susține că aceia, care nu se maghiarizează, sunt din zi în zi mai slabi în credința lor față cu tronul.

O presupunem aceasta, căci astfel n'am pute înțelege pre acel „cu toate aceste.“

Un singur lucru scim și noi dimpreună cu „Pesti Napló“, că Maiestatea Sa Regele nostru poartă viu interes pentru maghiarisare, ba mai tragem din răspunsul episcopului Szász și conclusia, că Maiestatea Sa ar dori ca maghiarisarea să înainteze, dacă se poate, ceva mai puțin încet ca până acum.

Și de sigur Maghiarii nu vor ăce, că aceasta e o încurajare pentru noi, că suntem și acum numai nisce unelte ale „Camarilei“, că lucrăm după inspirațiuni primite „de sus.“

Cu atât mai puțin vom pute să ne simțim încurajați după-ce Maiestatea Sa va fi sancționat legea, prin care corpurile legiuitoare îi vor fi acordat guvernului mijloacele extraordinare, spre a face ca maghiarisarea să înainteze mai răpede.

Cu toate aceste noi vom merge înainte, din propria noastră pornire, pe propria noastră răspundere, cu risicul nostru propriu, anume din convingerea, că numai astfel putem servi patria și tronul.

Ceea ce ne încurajază pe noi e dreptatea cauzei noastre, e conștiința, că interesele noastre sunt identice cu ale monarhiei, e sigurtatea, că vom fi aprobați de toate popoarele, dacă ne vom expune pentru aceste interese.

Vom să avem deplină libertate de desvoltare. Atât și numai atât! Și dacă în adevăr aceasta și numai aceasta o voim, atunci, în timpul, în care trăim, este pentru noi un titlu de onoare de a fi persecutați, loviți în interesele noastre, aruncați în temnițe, este o glorie de a fi gata să înfruntăm ori-și-ce primejdie.

Și de aceea e discordantă nota ce străbate printre rîndurile importantului articol publicat în „Pester Lloyd“ de ziua sârbării centenarului rescoalei dela 1784.

Nu s'ar fi răsculat Românii la 1784, dacă nu i-ar fi încurajat împăratul Iosif II, filosoful, visătorul, omul fără de sentiment practic.

Par'că Maghiarii ei singuri sunt oameni ce lucrează din propria lor pornire!? Alții sunt numai unelte!

Dară chiar și broasca moartă, că e broască și moartă, dă cu laba, când îi aruncăm o picătură de apă tare în spinare: noi, care suntem oameni și vii, se stăm oare în vecinică amorțire, când ne ard până în mēduva oaselor impunerile ăilnice?!

De ce oare „Pester Lloyd“ nu vrea să admită adevărul istoric atât de lămurit, că împăratul Iosif II, filosoful, i-a încurajat pe Români și i-a luat sub ocrotirea sa pentru-ca se-și îmblânăcesc, pentru-ca să înăbușe în ei pornirea bestială comună tuturor oamenilor ajunși la desperare, pentru-ca să dreagă răul, pe care îl făcuseră nemeșii, nu pentru-ca să provoace rescoala, ci pentru-ca să o înlătore prin mēsurile profilactice?!

De ce nu vrea să admită acest adevăr?

Pentru-că nu-i dă mâna se-l admită!

O spaimă din senin.

Li s'a năzărit studenților dela Budapesta și au pornit și ei pe calea bătută de cei dela Cluj.

Există și la universitatea din Budapesta o societate literară română, numită „Petru Maior”. Această societate ține instruiți și dă din când în când serate literare, la care ia parte și micul public român din Budapesta, compus aproape numai din familiile funcționarilor și ale deputaților, precum se scie, aproape toți aderenți credincioși ai actualului guvern.

„Precum se vede, astăzi, la 8 Noemvrie, orele 8 de seară era să se ție o asemenea ședință publică”.

Maghiarii însă, care ved pretutindenea umbrele lui Horia, Cloșca și Crișanu, au fost cuprinși de spaimă, căci iată ce ne scrie „Pester Lloyd”:

„E vorba ca serbarea Horia-Cloșca să se celebreze și în capitală. Societatea română de aici „Petru Maior” arangiază cu ocaziunea centenarului răscoalii lui Horia și Cloșca, la 8 ale curente, orele 8 seara, în localitățile restaurației Kommer de pe cheul Iosefin un banchet festiv împreună cu producțiuni și discursuri patriotice (?). În cercurile universitare s'a pornit o mișcare spre a împiedeca această serbare și spre a demonstra eventual contra ei. Pentru ziua de mâine s'a convocat o conferință a studenților dela universitate, în care se va discuta această afacere.”

Tocmai ca la Cluj! Precum se vede, „continuato delectat.”

Dar să vedem ce va urma mai departe.

Deocamdată ne aducem aminte, că acum patru-spre-zece ani, în timpul războaiului franco-german, tinerimea română dela universitatea din Viena făcuse proiectul unei serbări naționale ce urma a se celebra la mănăstirea Putna, în Bucovina, întru amintirea memoriei lui Stefan cel Mare. S'a constituit în Viena un comitet central, care lucra în înțelegere cu alte comitete locale, care se formează la Paris, Berlin, Liège, Zurich, Iași, București și Cernăuți. Ba chiar și asupra Românilor din țările supuse sfintei coroane apostolice s'a întins rețeaua și atât din țara ungurească, cât și din Ardeal au încurs bani pentru serbare și s'au trimis steaguri votive la mormântul eroului național.

Serbarea aceasta s'a celebrat la terminul hotărât sub protecția poliției austriece. Preste patru mii de Români s'au adunat din toate țările locuite de Români, până chiar și de pe la Arad. Erau arcuri de triumf, lampioane în tricolor național, steaguri sute și sute, s'au descărcat sute de piulițe, Români s'au închinat la mormântul lui Stefan al lor, au cântat imnurile lui Alexandri al lor, au ținut discursuri naționale, au petrecut împreună, mare tâmbălău au făcut.

Și, mare minune! — proștii de Nemți nu s'au spărit, ei, din contră, au luat măsuri, ca serbarea să se poată celebra în cea mai bună ordine și ca Români să nu fie cumva superați pe pământul abia de o sută de ani anectat al Bucovinei.

Se vede, că n'aveau Austriicii cuvinte de a se teme de manifestațiunile naționale ale Românilor.

Maghiarii vor fi având cuvinte, și de aceea își fac spaimă din senin, și dacă nu facem noi gălăgie, grija lor, că fac ei destulă, ca să scie lumea, că este multă sămânță de vrajbă în Ungaria.

N'au voit tinerii români din Budapesta să

serbeze aniversarea răscoalii dela 1784, dar dacă ar fi voit și ar fi sârbat-o, sârbarea lor n'ar fi produs efectul minunat, pe care-l produce spaima din senin a studenților maghiari dela universitatea de acolo și amănuntele comunicate de oficiosul „Pester Lloyd” asupra acestei spaime.

Mai și apoi, că Maghiarii ne sînt dușmani! Noi înșine nu scim să ne facem treburile atât de bine, precum ni le fac ei.

Revistă politică.

Sibiu, 27 Octomvrie st. v.

După multele deslușiri asupra raporturilor noastre amicale față cu puterea vecină rusească, deslușiri date din partea cea mai autorizată în delegațiunile monarhiei acum de curând, ni se pare inexplicabilă atitudinea presei rusești, nu a celei *soit disant* independente, nici chiar a celei pronunțat oficioasă, ci de a dreptul a celei oficiale. Cum vin organe chiar oficiale ale unui stat împrietinit cu noi de a se amesteca în afacerile noastre interne?! „*Varsavski Dnevnic*”, foaia rusească oficială din Varșovia aplaudează pe Starcevicienii și susține „causa dreaptă” a lor. După ce a reproduș cunoscută adresă Starceviciană în fruntea numărului său din 28 l. c. n. diarul rusec face din cuvânt în cuvânt, precum ne comunică „Pester Lloyd”, următoarele observări: „... Colorile acestei adrese sînt de tot vii, multe cugete sînt foarte aspru exprimate, trebuie însă să concedem, că adresa caracterizează just multe părți ale vieții politice și sociale a poporului croat. Fie oricum, partidul de drept prinde în Croația tot mai mult teren. Ideile partidului acestuia despre raporturile poporului croat față cu Ungaria și cu Maghiarii și cu Austria află din ce în ce tot mai mulți partinitori. Austria odinioară a fost numită de Beust „imperiul improbabilităților”; ideile partidului croat de drept pot juca un rol însemnat la astfel de „improbabilități” posibile... Ei bine, în cîto țintesc aluziunea organului rusec oficial? N'au avut cumva deplină dreptate domnii din Budapesta, când și-au manifestat neînclinarea lor de a simpatiza cu vecinul din nord, precum s'a stabilit și s'a prescriș nouă de către factorii hotărîtori la Schiernievițe?!”

Din întîmplare aproape în același timp, când din Rusia se aprobează atitudinea Starcevicienilor față cu Ungaria, eacă se ivesce în „*Vaterland*” din Viena, organul cunoscut al conservatorilor austriaci, cari totdeauna au dorit apropierea monarhiei noastre de imperiul rusec, o epistolă a unei persoane distinse, care după semnătura A. W. G. este precum presupune „Pester Lloyd” un membru princiar al delegațiunii austriece, și precum ușor putem presupune nu este nimeni altul decât generalul Windischgrätz, fiul tatălui său de cunoscută memorie în Ungaria. Diarul guvernamental din Budapesta tocmai po-

menit își exprimase adevărată dorința, ca guvernul austriac să clădească în capitala Ungariei, dacă s'ar putea tocmai alătura cu edificiul parlamentului unguresc, un palat pentru delegațiuni. „Aceste două simboluri ale unei constituțiuni câștigate după lupte grele se se înalță apoi în aer drept monumente mult făgăduitoare ale unui timp, ce n'a putut realiza toate speranțele, ce au fost puse în ea, ce însă cu toate acestea au săvârșit lucruri mai grele, decum s'au așteptat dela cei premergători epocii aceste”. Conservatorul austriac observă la aceasta următoarele: „Este o logică, ce nu se poate uni cu noțiunile noastre de patriotism a concluda, că ar fi trebuință de o „casă austriacă” pe pământ unguresc, fiindcă tot la doi ani delegațiunea ungurească ține ședințele sale în casa aceea. Căci, slavă Domnului, mai există un patriotism, care nu se oprește la Laita; e imprudent a-l vîtîma, și ar fi o nenorocire nespūsă, dacă el s'ar stinge în inimile popoarelor, care sînt unite sub sceptrul Habsburgic”. Dacă ne mirăm de ceva, apoi este modul neobișnuit blând, cu care „Pester Lloyd” combate pe delegatul austriac, dîcînd despre tendința politică posibilă a acestuia, că poate fi o politică a „viitorului”, care — așa sperează organul maghiar, — nu va sosi.

Mai amintim acuma și de interpe-lația delegatului Rieger, a conducătorului Cehilor, adresată ministrului de externe, prin carea se pretinde propunerea și a limbii române în *Academia orientala* (veți numărul nostru de ieri!), și ni se desfășură un tablou foarte interesant despre curentul politic față cu Ungaria în anumite cercuri din ce în ce tot mai hotărîtoare.

Andrássy și Kálnoky.

În „*Köln. Ztg.*” sub rubrica „*Oesterreich*” aflăm o corespondență care privește raportul politicii maghiare față cu politica externă a monarhiei. Corespondența poartă datul dela 30 Octomvrie n. eată-o:

„Fapta, că contele Andrássy de astădată a absentat când au fost primite delegațiunile, pune pe gânduri și a fost urmată de o mulțime de presupuneri. Încă de mult, din zilele de când s'a început a se vorbi de puțină unei întîlniri a împăratului Austriei cu Țarul rusec, se scia, că Maghiarii au început a deveni necăjiți și că contele Andrássy s'a folosit de unele ocațiuni ca să deie expresiune necazului acestuia; cu un cuvînt ministrului nostru de externe de mai nainte pare a nu-i plăce direcțiunea politică, pe care a apucat comitele Kálnoky. Andrássy n'ar fi Maghiar de sînge pur, dacă n'ar face așa. Afară de aceasta este scînt, că el este insuflețit de o ambițiune personală, care numai cu multă trudă o poate ascunde și care de multe ori degenează până la deșertaciune și ambițiunea aceasta și deșertaciunea aceasta îl face să simtă cu neplăcere, că nu mai are rolul cel de influență, care sub ministerul lui Haymerle fără îndoială încă îl avea și care atunci a făcut posi-

bilă credința, că baronul modest de altmîntea, nu e decât locuitorul contelui unguresc pentru vreo câțiva ani, până acesta va mai aduna puteri nouă și în special până va mai delătura din necazurile sale financiare, cari începuseră a crește. După deschiderea dietei unguresci, când partidul liberal al majorității parlamentare a pus pe Max Falk să elaboreze proiectul de adresă, pe care l-a primit în unanimitate, contele Andrássy a fost foarte mulțumit mai cu seamă fiind secret public, că Max Falk a scris proiectul după mai multe conversațiuni cu contele. Când însă dl de Tisza a fost silit a comenta proiectul ung. de adresă în sens rusofil și înainte de toate a-i rupe vîrfurile vrăjmășesc, nobilul conte a fost nemulțumit și sînt oameni, cari chiar afirmă, că un timp oarecare a stat pe gânduri să renunțe la mandatul din delegațiuni, pentru-ca să nu țiecă una sau alta, ce mai bine ar fi să retacă. Cu un cuvînt, cu privire la politica externă lucrurile astăzi sînt astfel, încât se poate țiece, că contele Kálnoky începe a simți că în jumătatea translaiană a monarhiei habsburgice a pierdut terenul de sub picioare. Împregiurarea aceasta, prea ușor poate provoca suprindere de tot curioasă.”

Diarylul din Viena „*Pol. Corr.*” i se scrie din Pesta următoarele:

Partidul guvernamental se încearcă a delătura efectul neplăcut cauzat prin adresa de răspuns la mesajul tronului. Ca o astfel de misiune e a se considera și efectul produs în Ungaria de discursul Maiestății Sale pronunțat către delegațiuni și enunțațiunile contelui Kálnoky. Cu aceste în legătură stă și împregiurarea că comisiunea de externe a delegațiunilor maghiare n'a făcut nice o interpelare în privința dărămării fortărețelor bulgare și aceasta din cauză că astfel de interpelare s'ar considera a fi îndreptată în contra Rusiei. Despre contele Andrássy se susține că de aceea nu ia parte la ședințele delegațiunilor pentru-ca nu e mulțumit cu politica externă; contele pentru-ca să delătura această presupunere, cu toate că e bolnăvicios a apărut totuși în delegațiuni și prin aceasta precum, și prin împregiurarea că n'a luat parte la dezbateri a arătat, că nu aparține celor nemulțumiți.”

Corespondență particulară

a „*Tribunei*”.

Cluj, în 6 Noemvrie 1884.

Ministrul ung. de culte și instrucțiune Augustin Trefort a fost Vineri în 31 Octomvrie oaspele Clujului. Tot atunci s'a deschis cu solemnitate noul institut chimic, și se țiece, că scopul principal al venirii domniei sale la Cluj s'au fost asistarea la aceasta paradă.

Ori-care i-ar fi fost scopul venirii, pentru noi Români prea puțin importă. Scim, că a fost aici, și o scim prea bine, că pentru noi așa s'a dus, precum a și venit.

Osana, pe care i-au cântat-o diarele guvernamentale locale, și lecțiunile, pe care i le-a dat opoziționalul „*Ellenzék*”, pot fi în înțelesul exclusivismului maghiar justificate, căci dacă și-a câștigat cineva merite pentru cultura așa numită maghiară, Trefort de sigur e omul acela. Unde interesele maghiare de rasă au pretins o împășire

căci nu le cam venia la socoteală să pearță atîta amar de bani numai eac' așa.

Se află dintre ei unul mai inimos și plecă la biserică. El merse tiptil-tiptil și sosind la ușă, o crepă, și luându-și inima în dinți, își vîrî capul, să privească înlăuntru... dar în acest minut Păcală îi smuci căciula din cap, dîcînd:

— Na, mei, căciula asta pentru cei de ce potori, ce nu ți-au ajuns, și nu mai face gură...

Hoțul o luă la fugă fără căciula și sosind la tovarăși, le țiece:

— Putem fluera după părale, fărtaților, și p'aci ne este calea; închipuiți-vă, mei, că în biserică atîția morți au înviat, încât din sumedenia cea de parale numai câte de ce potori au căpătat câte unul și totuși unuia nu i s'a ajuns, mi-au luat, mei, pentru ei, căciula din cap... Astfel cu căciula hoțului Păcală își răful datoria de de ce potori lui Tăndală și ei rămăseră și de aci înainte prietini buni, frați de cruce.

Octomvrie, 1884.

Silvestru Moldovan.

Foița „Tribunei”.

Păcală și Tăndală.

Anecdotală.

(Fine).

Când veni Tăndală, nevasta lui Păcală cu fața întristată și cu lacrimi în ochi, îi țiece:

— O dragul meu, de când n'ai mai fost pe la noi, mi-a murit bărbatul, Dău se-l odihnească și n'am de unde să-ți plătesc datoria, că am pe capul meu o droaie de copii, goi și flămîndi... —

Apoi dacă-i așa, țiece Tăndală, cei de ce potori vor fi de sufletul repozatului; dar aibi bunățate, a-mi arăta mormîntul, că tare buni prieteni am fost cu repozatul și a-ș voi să-l bocească la mormînt.

Muirea îi arată mormîntul în fundul grădinei. Tăndală se duse acolo și începă a sări și a tropoti pe mormînt și a mugi ca un taur... —

Ha, hoho, mergi în căni, tăureanc, că se va rupe leasa și vei căde pe mine, strigă Păcală din groapă, că il lua gura.

— A, dar tu n'ai murit, tu trăiești? țiece Tăndală, eși afară de acolo! — și-l scoase pe Păcală din groapă.

— Vădi bine, îi țiece acesta eșind, că nici în mormînt nu pot să scap de tine, vină deci pe cutare ție, că îți voi da datoria fără sminteală.

Când sosi ziua hotărîită Păcală earăși se făcă mort. Era datină în satul lui Păcală, că morții se puneau în biserică, de unde apoi se înmormîntau. Păcală deci se afla întins în biserică.

Venind Tăndală, muirea îl primi cu fața cernită de supărare și cu lacrimi în ochi și-i țiece:

— Acum dragul meu, mi-a chiar murit bărbatul, nu-i șagă, ci aievea și dacă nu crești poți să te încredințezi, că e întins în biserică... —

Apoi, dacă-i așa, Dău se-l ierte, țiece Tăndală și fiindcă, precum scii, am fost tare buni prieteni cu repozatul, la noapte il voi priveghia eu.

Noaptea pe la meșul nopții, când umblă strigoi și stafile, pe Tăndală îl cuprinse urîtul și frica și se ascunse sub cîrje, care erau adunate în grămadă și răzimate de părete după ușa bisericii.

Abia se vîrî Tăndală sub cîrje, când eată că intră în lăuntru o ceată de hoți de codru, doispre-zece la număr, care jefuind de cu seară o mulțime de bani și sciind că din sat nu va fi nime la priveghiu la Păcală, ca la un om sărac ce era, veniră atrași de zarea luminei din biserică, să-și împartă jaful în liniște.

Când se afla dinaintea fie-căruia partea sa dreaptă, câte un vrăfuleț de argint și aramă, numai să-l pună în curea, Tăndală care până atunci nici căre nu țiece, ia cu mișcare grabnică cîrjele în brațe și le trîntesc în mijlocul bisericii, strigînd din repoteri:

— Sculați morților, că au venit hoții... —

Și eu sînt pe aicia, strigă Păcală, sărind afară din sicriu.

Hoții buimăciți de această minune ne mai pomenită, o luară care în cătrău, încât nici urma nu le rămase prin biserică, ear' Păcală și Tăndală împărțind cu graba grămăzile de bani, stinseră lumina și se puseră la pîndă după ușă.

Hoții într'un târziu venindu-și în fire și adunându-se la un loc, hotărîră să trimită pe unul dintre ei să vadă, ce se petrece în biserică,

energică, ministrul a știut totdeauna așteptu și mărirea.

În timpul, cât a stat în Cluj a vizitat aproape toate institutele de învățământ de aici, și, lucru firesc, nici teatrul național, protegeul domniei sale, n'a putut rămâne necercetat. A fost foarte satisfăcut, și poporațiunea încă 'și-a fi cugetat: „Mari și minunate sânt lucrurile mânilor tale!“

Noi? Noi am avea multe de dis . . . , pentru că nedreptățile, ce ni se fac mereu, au ajuns la culme. Toate legile lor, pretinse liberale, dela crearea lor până în momentul de față, s'au probat de o sciomachie. Pentru instituțiile noastre culturale nu numai nu se cheltuiesc din visteria statului nici un ban rău, ci chiar și acele înființate și susținute din sărăcia noastră proprie sânt amenințate cu moarte, și în toate direcțiunile i se pun desvoltării noastre pacifice cele mai diabolice obstacole.

Un cuvânt ca o sută, venirea lui Trefort în mijlocul nostru nouă nu ne-a servit de nici o mângâiere. Și întrebăm pe tot patriotul de conștiință curată, putem noi avea o altă dispozițiune, când vedem — ca se nu mergem mai departe — că în Cluj la ambe preparandiile de stat, unde erau sistemisate catedre pentru propunerea limbei române, aceea de trei ani încoace nu se mai propune de loc? Când am fost martori la batjocura, ce a suferit-o catedra literaturii și limbei române dela universitatea de aici, și când vedem, că aceea stă acum închisă dinaintea tinerilor nostri setoși după știința literaturii limbei române? Cum se fim noi îndestulați, când unei societăți inocente, ca soc. „Iulia“, i se interzice activitatea la denunciarea simplă a unor făcători de rele, și când Trefort numai și numai ca studenții nostri să nu aibă ocaziune de a conveni, de a se întruni și a vorbi românește — deoarece pentru disolvarea „Iuliei“ nu se poate afla nici cea mai mică cauză — opăcesce toată afacerea și nu voiesc nici măcar să introducă cercetarea disciplinară în contra societății?

Atâta putea să facă domnul ministru, baremi pro formă, dacă nici nu se află motive de ajuns pentru o cercetare disciplinară; căci lucruri de aceste s'au mai întâmplat destule sub egida lui Tisza avem parte zilnic de atari abnormități constituționale.

Dacă dl Trefort s'ar fi interesat și am putea spera că s'ar interesa și de aci înainte cu bunăvoință de aceste și alte cesțiuni vitale pentru toți Românii deopotrivă, atunci noi încă am fi fost veseli de petrecerea domniei sale în mijlocul nostru, — tractați însă pururea ca moșteni, avem drept, de a crede, că pînă tenații din Cluj vor înțelege indiferentismul nostru față de entusiasmul lor cel mare!

În fine apoi nu creadă nimenea, că referitor la scandalurile de astă vară, nouă ni s'a dat satisfacție prin vorbirea dlui ministru, pe care a adresat-o tinerimei maghiare demonstrante, și în care a accentuat ceea ce diarele locale o retac — a buna seamă li-e rușine a o reproduce — anume: „ca se se lase de demonstrațiuni, deoarece acele nu sânt mai mult moderne, se se ocupe de aci înainte mai mult cu studiul, decât cu politica, căci Ungaria n'are lipsă de politici, ci de oameni de știință, etc.“

Până-ce făcătorii de rele nu-'și vor primi pedeapsa meritată, și până când nu se va rehabilita reputația catedrei române, a profesorului Silași și a societății „Iulia“, — până atunci noi nu ne considerăm satisfăcuți, și cei care ne-au insultat și batjocorit, ne rămân încă datori, . . . și, țină minte, nici pascuilele, că: „ó te bűdös bocskor,“ „az oláhna van egy papja“ etc., nu le putem da uitare cu una cu două. Iustus.

Cronică.

Alegerea din D.-St.-Mărtin. Ni s'au telegrafat cu datul de 6 l. c. n. (prea târziu pentru numărul ultim) despre alegerea din D.-St.-Mărtin următoarele: Cu ajutorul Românilor aduși de funcționarii de stat și comitatensi s'a ales deputat baronul Kemény János. Sașii popor coopt politicesc, au căzut cu candidatul Bruckner. Pentru Români alegerea a fost indiferentă, deși au participat vre-o câțiva popi

rătăciți. Partidul kossuthist a repășit după-ce a primit 5 voturi.

* **Ministrul de justiție Pauler** după cum comunică diarele din Budapesta, 'și-ar fi exprimat dorința de a fi numit president al curiei.

* **Poliția din Pesta.** Diarele maghiare umblau să ascundă corupția generală a poliției din capitala Ungariei. Investigațiunile însă au descoperit o mulțime de păcătoși; destituirile zilnice dovedesc, că ceea ce diceau foile nemaghiare și maghiare opoziționale, era adevărat. În zilele aceste au fost suspendați un conspict de poliție și un comisar civil pentru prostituțiune.

* **Cât costă Bosnia?** La cheltuielile anuale pentru Bosnia, Ungaria contribuie 1,997.000. Bosnia nu aduce nice un venit. Ocupațiunea Bosniei și Hertegovinei a costat 198.000.000 fl. din care sumă 63 milioane au cădut în sarcina Ungariei. Zidirea căilor ferate din Bosnia au costat 24½ milioane. Susținerea anuală a acestor căi ferate pretinde din visteria bogată a Ungariei 307.000 fl. deoarece trenurile din provinciile ocupate nu aduc venitul necesar pentru acoperirea cheltuielilor. Cu toate aceste, monarhia noastră are de cuget a zidi nouă linii de căi ferate în provinciile ocupate. „Pesti Napló“ dice că aceste sânt pretinse de misiunea monarhiei noastre în Orient dar exclamă că nu ar avea nimic în contra civilisării Bosniacilor dacă nu am avea în Ungaria destul material de civilizat.

* **„Societatea Filarmonică din Craiova“** comunică „Carpații“ de acolo, este numele unei societăți filarmonice de diletanți, care a luat naștere în orașul nostru. Scopul ei este de a propaga desvoltarea artei și gustului musical, înființând o școală de muzică instrumentală cu prețuri reduse cum și de a ajuta într-un cât vor permite mijloacele societății, pe aceia cari dovedind că au talent se vor decide a îmbrățișa una din aceste arte, — de a aranja producțiuni musicale, oferind membrilor serate amuzante. Între membrii fondatori ai acestei societăți figurează d-na Marie Colonia, d-na A. Fotino, d-na și d. conte Talievici, d-na Aneta Peșiacof, dd. N. Racoviță, F. Pohl, Zaman, Sișefsky, C. Gaudy, Lauterbach, C. N. Michail, C. Litarek și alții. Dorim reușită deplină noii societăți în frumosul scop ce urmărește.

* **D-soara Elena Teodorini** va veni la primăvară în București, unde are de gând să dea o serie de reprezentațiuni.

* **Ubicini,** cunoscutul filo-român, care a murit zilele acestea în Franția, posedă o frumoasă colecțiune de scrieri privitoare la Orient. „Românul“ află că d-sa a legat aceste cărți bibliotecii centrale din București.

* **Noul Patriarh al Constantinoplei** metropolitul din Deros, Ioachim, s'a ales patriarh ecumenic la Constantinopol. Noul patriarh este unul din cei mai tineri prelați ai bisericii grecești, născut la 1836 la Calimachia orașel al insulei Chio, (patria a mai multor prelați iluștri ai bisericii grecești) a fost crescut prin îngrijirea unchiului său Ioachim al II-lea, atunci metropolit la Cysic. Devenit archidiacon, actualul patriarh 'și-a primit instrucțiunea în școala de teologie din insula Halchi. În timpul primului patriarhat al unchiului său dela 1861—1863, Ioachim al IV-lea intra în biroul sfântului Sinod, apoi fu numit metropolit la Larissa, unde a lăsat cele mai bune suveniri între inferiori și poporație. În 1873 succedă P. S. S. Neofit în tronul metropolit din Deros și fu numit între membrii sfântului Sinod. În toată cariera sa patriarhul Ioachim al IV-lea a dovedit virtuți rari și o fineță de spirit, care îl va face demn de tronul patriarhatului ecumenic din Constantinopol.

* **Biserica catolică și duelul.** Biserica catolică a amenințat pre cei ce se vor duela și pre secundanți cu o excomunicare foarte aspră, denegându-le chiar și înmormântarea religioasă. Episcopul din Poitiers nescind, dacă anatema s'ar pute extinde și asupra altor persoane asistente la actul duelului, a adresat o epistolă către congregațiunea din Roma. Cardinalul Monaco, președintele congregațiunii, a răspuns că la actul duelului, ori cine s'ar afla, fie medic, sau ori care altul, va fi excomunicat.

* **Eveniment îmbucurător în casa Carageorgevici.** Marți în 4 Noemvrie n. prințesa Zorica Carageorgevici, fiica principelui Nichita din Muntenegru, a născut în Rea lungă Cetinie o princesă. Precum comunică „Temesvarer Zeitung“, împăratul și împărăteasa Rusiei au primit să fie nași și vor da finei un apanagiu însemnat. Botezul va avea loc în decursul săptămânei viitoare.

* **În Paris a izbucnit cholera.** Depeșele oficiale constată deja faptul și anunță chiar un număr, deși restrîns, de casuri de moarte. Se comunică totodată, că s'a ținut un consiliu de miniștri, care s'a ocupat exclusiv cu măsurile

de scutire în contra epidemiei. Altcum nu există aproape oraș în lume, în care să fie prevăzute și pregătite toate mijloacele igienice și profilactice, precum se află în Paris.

Varietați.

(**Cel mai înalt turn.**) Printre proiectele la cari a dat naștere anunțarea expozițiuni universale din Paris de la 1889, unul din cele mai extraordinare e de sigur acel a unui turn de fer nalt de 300 de metri ce se va prepara. Acest turn de 300 de metri, ce se va așeza în lăuntrul expozițiuni, va fi de 2 ori mai nalt de cât cele mai înalte monumente din lume.

El va servi de observator meteorologic și astronomic, de post de observațiuni strategice și de post de comunicațiune prin telegraf optic. El se va întrebuița asemenea pentru iluminarea electrică la mare înălțime, pentru indicarea oareii la mare distanță și pentru verificarea sau cercetarea principalelor legi a fizicii experimentale. Un aparat elevator de o siguranță perfectă va transporta publicul în câteva momente până la platforma superioară, de unde se va descoperi o panoramă de mai mult de 120 kilometri întindere.

(**Un oraș unde căsătoria este suspendată.**) Acest accident social s'a produs la Bromberg în Prusia. Cei logodiți, doritori de a se căsători, sânt desperați, căci oficialul stării civile și cele două ajutoare ale sale sânt bolnavi, și nerăbdarea tinerilor, cari vor cu ori-ce preț să se căsătorească a ajuns la culme.

Se citează o păreche, care a isbit să se sforțeze așa oficialului stării civile. Cu toate acestea, viitorul soț trecea la Bromberg ca un om înzestrat de mult bun simț. Oficialul a trebuit să procedă la formalitatea căsătoriei civile stând în pat.

Emoțiunea produsă de acest eveniment într'un oraș de ordin arătat de liniștit, este atât de mare, încât auctoritatea a trebuit să telegrafeze la Posen pentru a se trimite un funcționar, care să căsătorească pe tinerii logodiți din oraș.

Posta ultimă.

Budapesta, 7 Noemvrie n. În trenul separat care ducea cociugul mortuar al reposatului Lonyay la Thuzsér, a erupt foc aproape de Gödöllő. Draperiile vagonului s'au aprins prin schinteile dela locomotivă. Focul a ținut vreo 10 minute; au ars o mulțime de cununi și draperiile; după 10 minute focul a fost stins și trenul 'și-a urmat mai departe drumul.

În ședința de înaintea amiezii a comisiunei pentru afacerile externe a delegațiunei maghiare, ministrul Kálnoky a răspuns la întrebările ce i s'au pus relativ la rapoartele cu puterile externe, la funcțiunile căilor ferate orientale. Ministrul declară îndată la început, că relațiunile monarhiei cu toate statele sânt cele mai prietinesci apoi face declarațiuni relativ la alianța cu Germania.

Paris, 7 Noemvrie n. În cercurile parlamentare circulă fama acreditată că s'au început pertractări directe între Franția și China.

Berlin, 7 Noemvrie n. La balotațiunile pentru Reichstagul Germaniei s'au ales în Francfurt socialistul Sabor; în Elberfeld socialistul Harm; în Maiența candidatul clerical și în Darmstadt candidatul național-liberalilor.

Paris, 7 Noemvrie n. Jurnalele dică că de Mercuri până ieri d. a. la 4 oare în spitalul St. Antoine au fost 4 casuri de moarte de cholera; mai departe 7 îmbolnăviri dintre care 3 împreunate cu moarte în spitalul Tenon; s'a constatat încă un cas îndoelnic în spitalul Necker și 4 casuri de moarte de cholera în oraș. Și ieri seara au fost signalisate mai multe îmbolnăviri, dintre care unele s'au sfârșit cu moarte.

Budapesta, 7 Noemvrie n. 1874.

În dimineața zilei de Sfântu Dumitru cu frumoase felicitări s'a trezit junimea română de aici, din partea diaristiceii neromâne din capitală. Toate diarele atât maghiare cât și germane, în numărul lor de astăzi se ocupă cu societatea de lectură „Petru Maior“, referând publicului vestea nebasată, că societatea se ocupă de lucruri politice.

Spre orientare și în interesul adevărului imi iau libertatea a vă comunica faptul, care a servit de schinteia iritațiunei, ce astăzi preocupă spiritele de aici.

Junimea română, multă puțină câtă este în capitala Ungariei, cearcă a se întruni din când în când la o cină comună pentru complectarea legăturii colegiale, care o ține frățesce legată. Pentru sara zilei de astăzi a fost o asemenea întrunire colegială proiectată, parte pentru ca se ne ținem strîns de vechia și frumoasa datină, parte pentru însemnătatea zilei de Sfântu Dumitru. Această voce a junimei noastre cum, cum nu, a ajuns sub sigilu de adevăr în birourile redacțiunilor din capitală. Diarele vrînd a da lucrului un colorit mai sensațional, dau în public insinuarea că societatea „Petru Maior“ va serba centenariul rescoalei din anul 1784. La aceste insinuări și horuituri tendențioase, comitetul societății a dat următoarea declarațiune:

Nr. 55/1884-5. Budapesta 7 Ian. 1884.

Onorată Redacțiune! Cu consternare adîncă am cetit în numărul de azi al prețuitului diar ce redigeați, că societatea junimei române din loc „Petru Maior“ a adus decisiunea „a serba centenariul rescoalei lui Horia și Cloșca, și a luat dispozițiile necesari în privința discursurilor și cuvîntărilor festive. „Față de aceste insinuări tendențioase ne ținem de datorință a declara, că în soc. „Petru Maior“ astfel de decisiune nu s'a adus; acest obiect nici atins măcar n'a fost. Societatea în sensul § 3. p. a. a statutelor ei are scop pur literar și are a se reține dela ori-ce enunciațiuni și demonstrațiuni politice. Prin urmare acele insinuări malițioase le declarăm oficios de scornituri lipsite de ori-ce basă reală. Pentru soc. „Petru Maior“ Drd Constantin Groza m. p., președinte; T. Liviu Albini m. p., secretar.

Atât referitor la tendențele malițioase ale diaristiceii maghiare din loc, încât acele tind a submina existența pacificei societ. „Petru Maior.“

Cu atari insinuări a mai fost încă și în anii trecuți lovită societatea „Petru Maior“, deci nici nu ne-a surprins tare; ce ne-a atras însă mirarea noastră, este tonul în care diaristica maghiară irită junimea maghiară în contra noastră, cercând astfel prin cuvinte — care numai unguresce se pot exprima — a înscena încă odată regretabilele — dar' caracteristice — fapte sêvșite de junimea maghiară dela universitatea din Cluj. Căci eată pe scurt ce scrie un diar cotidian maghiar din capitală sub titlul „Sarbarea lui Horia și Cloșca în Budapesta.“ (Hora-Kloska ünnepeły Budapestén). Societatea „Petru Maior“ serbează astăzi centenarul rescoalei din anul 1784, îngrijind totodată pentru această ocaziune și de dicții sêrbătorești. Junimea ungurească universitară însă zăpsind lucrul din bună vreme, a luat deja pașii necesari pentru împedecarea acestei sêrbătoriri. Ne bucurăm de această mișcare a junimei maghiare și sperăm că nu va lipsi energia, care se rupă coarnele inițiatorilor acestor festivități scandaloase; sperăm că le va arăta lor că Ungaria nu este încă țară mocănească (Magyar ország még nem mokány tartomány). Nu vom suferi nici-când ea lotrii și gâdii unei sau altei naționalități să fie sêrbătorii drept martiri. Sperăm că bravei junimi universitare îi va succeda a-'și face datorința față de feciorii temerari (vakmerő fiesorok), arătându-le lor calea, spre care pot ajunge în acea țară, unde oameni ca Horia și Cloșca pot trece de martiri.“

Va se dică diaristica maghiară nu s'a în destulit cu blamagiul din Cluj, ci vrea să arete lumii că atari lucruri demne, poate nici de Zulu-Caferi, chiar și în capitală încă se pot, și se vor înscena. Diaristica 'și-a ajuns scopul, căci colegii maghiari, cărora nici în gînd nu le-a umblat a ne jigni în pacea noastră, astăzi la provocarea diaristiceii ține ședințe, și discută asupra modalităților, prin cari se ne arete misiunea Ungariei în Orient. Așteptăm cu răbdare, ne vom apêra existența societății „Petru Maior“, ear' față de colegii maghiari vom lua tactica fraților din Cluj. La naivitatea diaristiceii maghiare, le răspund, că junimea română nu este atât de mărginită în cunoștințele sale istorice, încât să nu scie că centenarul martirilor Horia, Cloșca și Crișan este a se serba în 2 ear' nu în 7 Noemvrie.

În firma speranță că azi-mîne mi se va da ocaziune a vă comunica vreo strofă din „Csicsóné“ asemenea celei din Cluj, termin rugînd publicul român a fi cu atențiune la junimea română de aici, izolată de ai sei și încungiuată de ceata dușmănoasă.

Serpar.

Director: Ioan Slavici.

Redactor responsabil: Cornel Pop Păcurar

